

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 1 (324) БЕРЕЗЕНЬ

2019

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 1 (324) березень 2019

Частина II

Засновано в лютому 1997 року
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 9 від 29 березня 2019 року)

Виходить чотири рази на рік

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор –
доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**
Заступник головного редактора –
доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**
Випускаючі редактори –
доктор педагогічних наук, професор **Караман О. Л.**,
доктор історичних наук, професор **Набока О. В.**,
доктор педагогічних наук, професор **Шехавцова С. О.**

Редакційна колегія серії «Педагогічні науки»:

Головний редактор –
Караман О. Л., доктор педагогічних наук, професор
Відповідальний секретар –
Юрків Я. І., кандидат педагогічних наук, доцент

Члени редакційної колегії:
доктор педагогічних наук, доцент **Бабіч В. І.**,
доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.**,
доктор педагогічних наук (Республіка Польща) **Лукашевіч-Велеба Й.**,
кандидат педагогічних наук, доцент (Республіка Білорусь) **Іванчикова С. Б.**,
доктор педагогічних наук, професор **Лобода С. М.**,
доктор педагогічних наук, професор **Прошкін В. В.**,
доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**,
доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.**

Редакційні вимоги до технічного оформлення статей

Редакція «Вісника» приймає статті обсягом 5 – 7 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) – 3,8 см, верхній колонтитул – 1,25 см, нижній – 3,2 см.

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (****), 2014.

Статті у «Віснику» повинні бути розміщені за рубриками. Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний).

Через рядок від УДК в лівому верхньому кутку вказуються прізвище, ім'я по-батькові автора (повністю, шрифт жирний). На наступному рядку – учений ступінь, звання, посада, місце роботи; e-mail; ORCID ID (персональний код, який необхідно отримати, заповнивши анкету за посиланням: <https://orcid.org/register>).

Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); визначення методики дослідження (сукупність методів дослідження, їх основний зміст, характеристики і показники, які вони фіксують, та одиниці вимірювання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стисло представлєні в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела в тексті оформлюються таким чином: у круглих дужках зазначається прізвище автора, та рік видання роботи (наприклад, Шумська, 2010). Якщо потрібно посплатися на декілька джерел, варто переплувати їх через крапку з комою (наприклад, Афанасьєва, 2016; Богданова & Саннікова, 2015; Моєє, 2006). Якщо використовуються цитати, статистика тощо, то слід вказати номер сторінки посилання (Афанасьєва, 2016, с. 46; Влієт, 2012, р. 24).

Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після заголовку „Список використаної літератури” (без двокрапки) у порядку цитування й оформлюються відповідно до ДСТУ 8302:2015. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Для коректного індексування публікацій наукометричними системами після «Списку використаної літератури» необхідно навести References. Посилання в References мають бути оформлені латинською; для кирилических цитувань слід транслітерувати імена авторів та назви видань; останні також слід навести в англійському перекладі в [ ] з зазначенням мови оригіналу в дужках, наприклад, [in Russian], [in Ukrainian]. Назви періодичних видань слід наводити відповідно до офіційного латинського написання за номером реєстрації ISSN. В елементах опису не можна заміняти латинські літери на кирилическі. Цитування в References мають бути оформлені за стандартом APA.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 1600-1800 знаків (українською, російською та англійською мовами) із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3-5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора (прізвище, ім'я, по-батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу (повністю), домашня адреса; e-mail та номери телефонів (службовий, домашній, мобільний) трьома мовами (українською, російською та англійською).

УДК 378.091.3

DOI: 10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-178-185

Безбородих Світлана Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна.

lanalnu10@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4908-9072>

ВИКОРИСТАННЯ РЕФЛЕКСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Головна психологічна умова майбутньої успішної професійної діяльності – упевненість у собі, своїх силах, а саме – використання педагогічної рефлексії як фактору формування професіоналізму особистості. Основні напрямки, за якими виражається впевненість у собі, – це освоєння й удосконалення професійної майстерності, адекватна поведінка в різних ситуаціях людського спілкування, працездатність, конкурентоспроможність тощо.

Педагог – суб'єкт педагогічної діяльності, носій суспільних цінностей, знань і практичного досвіду. Побудова процесу підготовки педагогів на основі рефлексивних технологій значно знижує ризик появи в них у майбутньому синдрому емоційного вигорання й інших професійних деформацій, розповсюджених серед педагогічних кадрів.

У психології рефлексія досліджується в межах чотирьох аспектів, як-от: кооперативного, комунікативного, інтелектуального та особистісного (Н. Алексєєв, Г. Андрєєв, Є. Бодрова, В. Давидов, О. Зак, Я. Коломінський, В. Мільман, В. Петровський, В. Романко, В. Рубців, А. Тюков, Г. Щєдровицький).

Теоретичні засади в контексті використання педагогічної рефлексії як фактору формування професіоналізму особистості відображено у наукових працях О. Бодальова, А. Деркача, В. Зазикіна, Н. Кузьміної, О. Остряньської, М. Семенюк тощо.

Доведено, що рефлексія в першу чергу здатність людини усвідомлювати факт власного існування, бачити себе, свою поведінку з боку.

Одним із важливих компонентів готовності до професійно-педагогічної діяльності людини та її професіоналізму є розвинуті рефлексивні вміння.

Мета статті – розглянути можливості використання рефлексивних технологій в професійній підготовці майбутніх педагогів.

Отже, необхідно передусім розглянути категорію рефлексії. Рефлексія (від лат. *відбиття, звернення назад*) розуміється як здатність

особистості проникати у свій внутрішній світ, осмислювати свої дії, вчинки, давати їм оцінку та корегувати процес саморозвитку й самовдосконалення. П. Тейяр де Шарден під рефлексією розумів здатність свідомості зосереджуватися на самому собі й оволодівати собою як предметом, що має свою специфічну стійкість і значення, це здатність не просто пізнавати, а пізнавати себе, не просто знати, а знати, що знаєш (Тейяр де Шарден, 1987).

У педагогічній рефлексії розроблені й успішно впроваджуються технології самопізнання, самооцінки й саморозвитку.

Зазначимо, що перший етап самовиховання – це самопізнання, вивчення сильних і слабких рис характеру, аналіз переживань, успіхів і невдач. Професійне самопізнання дає можливість майбутньому педагогу скласти свій психологічний портрет як своєрідну карту особистості педагога: якості та властивості, рівень їх сформованості. У нашому дослідженні ми скористались найбільш розповсюдженими методами самопізнання власного Я: самоспостереження й тестування.

Перш, ніж будувати власний психологічний портрет, у професійній підготовці майбутніх педагогів можна скористатися методикою «Мотиви вибору професії» (Мешко, 2010). На нашу думку, велике значення у процесі професійного самовиховання мають мотиви вибору професії, оскільки часто вони гальмують процес опанування майбутніми педагогами професійно-моральними цінностями. Серед мотивів студенти виділили для себе внутрішні (індивідуально значущі) і зовнішні (соціально значущі) позитивні й негативні мотиви.

У процесі самопізнання важливе значення має оцінка майбутніми педагогами професійної спрямованості як мотивації до опанування педагогічною професією: розуміння значимості педагогічної професії, її ціннісних орієнтацій, наявності професійно важливих якостей особистості, здібностей, відсутність професійних деформацій і позитивне ставлення до себе як до професіонала (М. Маркова).

Для самопізнання можна на заняттях із педагогічних дисциплін запропонувати студентам методику «Професійна спрямованість особистості вчителя» (Мешко, 2010), у якій вони можуть виділити характеристики, притаманні їм у більшій чи меншій мірі: комунікабельність, організованість, спрямованість на предмет, інтелігентність, мотивація заохочення.

Однією з важливих професійно-особистісних якостей педагога-гуманіста є емпатія як здатність прийняти й розуміти іншу людину та співпереживати їй. А. Бражнікова відносить емпатію до ряду моральних якостей фахівця й визначає її як позитивне ставлення до іншої людини, як духовне поєднання з нею, як прояв альтруїстичної поведінки (Бражнікова, 2011).

Здобувачі освіти – майбутні педагоги повинні розуміти, що розвинута емпатія є умовою успішної педагогічної діяльності. Уміння проникати у внутрішній світ вихованців, відчувати їх, ставити себе на їх

місце й бачити ситуацію очима дитини сприяє встановленню гармонійних стосунків з учнями та значно підвищує ефективність навчально-виховного процесу. Для діагностики здатності до емпатії можна використовувати питальник А. Мехрабиєна та Н. Епштейна, що складається з 33 речень-тверджень. Згідно з інструкцією, здобувачі освіти мають можливість самостійно визначити власний рівень емпатійних тенденцій і зробити висновки.

Важливою властивістю особистості, що впливає на результативність професійно-педагогічної діяльності, є екстравертність як відкритість людини світу, довіра до інших, здатність швидко вступати в контакти з незнайомими людьми, перемагати конфлікти, легко входити до нових компаній тощо. Виражену екстравертність від природи мають не всі здобувачі освіти, тому для діагностики ступеня вираженості цієї властивості можна скористатися тестом Айзенка «Екстра-Інтровертність» (Райгородський, 2002).

У педагогічній діяльності виникає безліч протиріч, які можуть перерости в конфлікт між педагогами, між учнями, між педагогами й батьками, між педагогом і учнями. В. Сухомлинський підкреслював, що конфлікт є бідою для школи і частіше він виникає тоді, коли педагог не розуміє учня та ставиться до нього несправедливо. Отже, ми вважаємо за доцільне включити в процес самопізнання здобувачів освіти аналіз рівня конфліктності, що надасть можливість майбутньому педагогу з високим рівнем конфліктності скорегувати траєкторію свого професійного розвитку. Пропонується пройти тест «Діагностика рівня конфліктності особистості» (Мешко, 2010).

У процесі професійної підготовки важливим етапом є навчання майбутніх педагогів технологіям самооцінки власних досягнень, цінностей, учинків тощо. Можна на заняттях із педагогічних дисциплін використовувати методика «Вивчення самооцінки шляхом ранжування». Здобувачі освіти вивчають список із 20 якостей особистості: доброта, акуратність, принциповість, скромність тощо. Аркуш паперу поділяють на два стовпчики з назвами «Ідеал» і «Я». У першому стовпчику здобувачі освіти ранжують якості, котрі вони більш за все цінують у людях. У другому стовпчику «Я» ранжують якості, що притаманні студентам. Відповідно до методики, на першому місці у стовпчику «Ідеал» буде перебувати якість найбільш важлива для здобувача освіти, на останньому – не значима якість. Аналогічно й у стовпчику «Я». Така методика дає можливість здобувачам освіти виявити свої сильні сторони й поміркувати над слабкими, а також підрахувати рівень самооцінки. Виявлена завищена або занижена самооцінка, на нашу думку, негативно впливає на процес підготовки майбутнього педагога. Здобувачі освіти, які дуже самокритичні, гальмують процес професійного розвитку, а ті, що завищують свої досягнення, відповідно, менше часу приділяють саморозвитку й самовдосконаленню (Основи психології, 1999).

У процесі професійної підготовки майбутніх педагогів акцентується увага здобувачів освіти на тому, що самопізнання й самооцінка мають бути нагальною потребою фахівця, невід'ємною складовою його професійної діяльності. Задля формування в здобувачів освіти навичок самопізнання можна використовувати вправами з арсеналу психосинтезу (за Т. Йоуменсу): «Хто Я», «Вечірній огляд субособистостей», «Вечірній огляд: огляд елементів особистості». Особливий інтерес у здобувачів освіти викликають вправи вечірнього огляду. Деякі особистості вже робили спроби аналізувати події дня й визначати свою роль у них, але глибокого аналізу ніхто не робив. Так, аналіз різних особистостей, як психологічних утворень у рамках однієї особистості (дитина, батько, пошукувач тощо), надає можливість здобувачам освіти оцінити кожен з них, поміркувати над питаннями: «Щоб було б, якби одна з них домінувала у професійному житті?», «Які якості субособистості я ціную?», «Що я повинен робити для гармонізації субособистостей?» тощо (Маралов, 2004).

У процесі виконання вправи «Вечірній огляд: огляд елементів особистості» можна акцентувати увагу здобувачів освіти на важливості трьох основних елементів особистості: фізичний стан, почуття й розум. Ставляться наступні запитання: «Які елементи домінували в тих чи тих обставинах упродовж усього дня?», «Які якості цінні для кожного елемента?», «Як гармонізувати три елементи для побудови успішної професійної діяльності?» тощо.

Технології самопізнання й самооцінки орієнтовані на те, щоб допомогти майбутньому фахівцю проаналізувати свої можливості й підсилити, у разі потреби, позитивні сторони особистості та зменшити негативні. Ці технології є своєрідним стимулюючим ефектом професійно-особистісного розвитку педагога.

Для усвідомленої побудови траєкторії професійно-особистісного розвитку в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців надано можливість скласти власну програму професійного саморозвитку й самовиховання. У якості допоміжного матеріалу можна запропонувати програму за авторством С. Елканова. Задля підвищення ефективності роботи здобувачів освіти над програмою можна запропонувати завдання-міркування «Я в професії через кілька років», що має таку структуру:

1. Як Ви себе бачите в професії через 10 років (що робите, де працюєте, яку посаду займаєте, чи здійснилася Ваша мрія, до якої Ви прагнули, тощо)?

2. Що потрібно зробити, щоб досягти цієї мрії через 10 років? Хто, що і як може цьому сприяти?

3. Наскільки Ви зараз відчуваєте себе готовим до майбутньої професії? Що б хотілося додержати? Що Вам потрібно в професійному й соціальному планах (як професіоналу, особистості, людині (знаю, умію, можу, хочу, готовий)?

4. Чи існує людина, яка для Вас є професійним ідеалом? Які її якості імпонують вам? Чи хотіли б Ви повторити її шлях до професійного успіху?

На заняттях з педагогічних дисциплін можна успішно застосовувати методику «Заверши речення», яка дає можливість виявити рівень розуміння здобувачів освіти понять, явищ, проблем тощо. Так, на семінарському занятті з педагогіки за темою «Мета виховання» можна розглянути завдання духовного виховання як пріоритетного напрямку в процесі формування особистості вихованця. Здобувачі освіти мають закінчити такі фрази: «Духовність – це...», «Світ без духовності має...», «Для мене духовність...», «Я прагну до духовного зростання тому, що...», «Я працюю над собою...».

У професійній підготовці здобувачам освіти можна ознайомитися з прийомами виконання вправи «Оживлення приємних спогадів», що дає можливість людині пережити ті хвилини щастя, які вона відчувала від свого успіху, і тим самим підживитися енергією для досягнення поставлених цілей з професійно-особистісного розвитку. Було підкреслено, що таку вправу можна й треба робити, коли людина відчуває невпевненість у собі, коли знижується активність і здається, що досягнути поставлених цілей неможливо.

На заняттях з дисципліни «Основи педагогічної майстерності» можна застосовувати вправу «Я-реальний учитель», «Я-ідеальний учитель». Кожному майбутньому педагогу надається можливість продемонструвати мімічно й пантомімічно перед одногрупниками себе в якості вчителя з такою моделлю поведінки, що вже склалася протягом навчання у ВНЗ. Потім ті самі здобувачі освіти демонструють образ ідеального вчителя, до якого вони прагнуть. Щоб закріпити цей образ, здобувачі освіти малюють себе в образі реального й ідеального педагога в символах і порівнювали їх, активно обговорюючи між собою.

На занятті з курсу «Основи педагогічної майстерності» можна запропонувати завдання рефлексивного характеру «Рекламний ролик», яке сприяє актуалізації творчого потенціалу майбутніх педагогів. Здобувачі освіти мають прорекламувати свого одногрупника як учителя, не називаючи ім'я, а інші повинні вгадати, про кого йдеться в рекламній інформації. Форма реклами обиралася майбутніми педагогами самостійно, тобто вони творчо підходять до цього процесу. Перебільшувати заслуги й говорити про якості, що не стали ще надбанням рекламованого об'єкту, було не можна. Оцінюється виконана робота за такими критеріями: оригінальність рекламного сюжету, наявність гумору, достовірність фактів, можливість впізнати об'єкт реклами. Побудова рекламного ролику відбувається за приблизно такою схемою: професійна компетентність, здатність до саморозвитку та творчості, зовнішній вигляд, характеристика особистісних якостей. Такий вид діяльності й презентування продукту рекламного характеру надає можливість:

- майбутнім педагогам-авторам детально проаналізувати професійно-особистісний портрет свого одногрупника, що, безумовно, сприятиме формуванню рефлексивних навичок;

- героям рекламного матеріалу побачити себе з боку та звернути увагу на свої слабкі сторони;

- допомогти викладачу доповнити інформацію про своїх вихованців і скорегувати процес підготовки майбутнього педагога.

Таким чином, розглянуті рефлексивні технології завжди індивідуально спрямовані на особистісно-професійний розвиток людини.

Рефлексія є умовою професійно-особистісного розвитку педагога. Завдяки рефлексії (самороздуму, самоспостереженню, самоаналізу) майбутній педагог може дати оцінку продуктивності свого розвитку та причин неефективності цього процесу, а також побудувати сприятливі подальші умови розвитку вихованців.

Список використаної літератури

1. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. Москва: Наука, 1987. 240 с. **2. Мешко Г. М.** Вступ до педагогічної професії: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2010. 200 с. **3. Бражникова А. Н.** Эмпатия как одна из составляющих нравственности будущего профессионала. *Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта*. 2011. № 6 (76). С. 12–16. **4. Райгородский Д. Я.** Практическая психодиагностика. *Методики и тесты*: учебн. пособие. Самара: БАХРАХ–М, 2002. 672 с. **5. Основы психологии.** Практикум / ред.-сост. Л. Д. Столяренко. Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. 576 с. **6. Маралов В. Г.** Основы самопознания и саморазвития: уч. пособие. 2-е изд., стер. Москва: Академия, 2004. 256 с.

References

1. Teiiaar de Sharden, P. (1987). Fenomen cheloveka [Phenomenon of human]. Moskva: Science. [in Russian]. **2. Meshko, H. M.** (2010). Vstup do pedahohichnoi profesii: navch. posibnyk [Entry to the pedagogical profession: study guide]. Kiev: Academic Publishing. [in Ukrainian]. **3. Brazhnykova, A. N.** (2011). Empatyia kak odna yz sostavliaiushchykh нравstvennosty budushcheho professyonalala. [Empathy as one of the components of the morality of the future professional]. *Uchenye zapysky unyversyteta ymeny P. F. Leshafta*. 6 (76). 12–16 [in Russian]. **4. Raihorodskiy, D. Ya.** (2002). Praktycheskaia psykhodyahnostyka. Metodyky y testy: uchebn. posobyе [Practical psychodiagnosics. Methods and tests: study guide]. Samara: BAHRAH–M. [in Russian]. **5. Osnovy psykhologhy. Praktykum** [Fundamentals of psychology. Practicum]. (1999). / red.-sost. L. D. Stoliarenko. Rostov: Phoenix. [in Russian]. **6. Maralov, V. H.** (2004). Osnovy samopoznanyia y samorazvytyia [Fundamentals of self-knowledge and self-developmen]: uch. posobyе. 2-e yzd., ster. Moskva: Academy. [in Russian].

Безбородих С. М. Використання рефлексивних технологій в професійній підготовці майбутніх педагогів

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена побудовою процесу підготовки майбутніх педагогів на основі рефлексивних технологій, які значно знижують ризик появи в них синдрому емоційного вигорання й інших професійних деформацій, розповсюджених серед педагогічних кадрів. Одним із важливих компонентів готовності до професійно-педагогічної діяльності людини та її професіоналізму є розвинуті рефлексивні вміння. Тому мета статті полягає у розгляді можливостей використання рефлексивних технологій в професійній підготовці майбутніх педагогів. Доведено, що розглянуті у статті рефлексивні технології завжди індивідуально спрямовані на особистісно-професійний розвиток людини. Рефлексія є умовою професійно-особистісного розвитку педагога.

Ключові слова: рефлексія, рефлексивні технології, майбутні педагоги, професійна підготовка.

Безбородых С. Н. Использование рефлексивных технологий в профессиональной подготовке будущих педагогов

Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена построением процесса подготовки будущих педагогов на основе рефлексивных технологий, которые значительно снижают риск появления у них синдрома эмоционального выгорания и других профессиональных деформаций, распространенных среди педагогических кадров. Одним из важных компонентов готовности к профессионально-педагогической деятельности человека и ее профессионализма является развитие рефлексивных умений. Поэтому цель статьи заключается в рассмотрении возможностей использования рефлексивных технологий в профессиональной подготовке будущих педагогов. Доказано, что рассмотренные в статье рефлексивные технологии всегда индивидуально направлены на личностно-профессиональное развитие человека. Рефлексия является условием профессионально-личностного развития педагога.

Ключевые слова: рефлексия, рефлексивные технологии, будущие педагоги, профессиональная подготовка.

Bezborodyh S. The Use of Reflexive Technologies in the Professional Training of Future Teachers

The relevance of the material set out in the article, due to the construction of the professional training of future teachers on the basis of reflexive technologies, which significantly reduce the risk of their occurrence in them of a syndrome of emotional burnout and other professional deformations, which are common among pedagogical staff. One of the important components of readiness for professional and pedagogical human activity and its professionalism is the developed reflexive skills. Therefore, the

purpose of the article is to consider the use of reflexive technologies in the professional training of future teachers. It is proved that the reflexive technologies considered in this article are always individually directed on the person's professional development of a person. With the help of reflection the future teacher can give an estimate of the productivity of his development and the reasons for the ineffectiveness of this process, as well as to create favorable further conditions for the development of pupils. Reflection is a condition of professional and personal development of a teacher.

Key words: reflection, reflexive technologies, future teachers, professional training.

Стаття надійшла до редакції 11.02.2019 р.

Прийнято до друку 29.03.2019 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.